

Szemelvény az Iparművészeti Iskola ezidei munkáiból. Grafikai osztály. Tanár: Helbing Ferenc.

École royale des Arts décoratifs. Classe de l'Art graphique. Prof.: F. Helbing.

PÁRISI IMPRESSZIÓK

Páris, június hó.

nagy iparművészeti kiállítás, amelynek tervét oly büszkén és bátran röptették világgá a franciák — úgy látszik — elmarad. Ma már szinte kétségtelen, hogy 1916-ban nem fog-nak Párisban találkozni a világ nemzetei, nem fog-

ják összemérni az alkalmazott művészet fejlesztésében szerzett érdemeiket, nem fognak bizonyosságot tenni művészi iparuk újabb eredményeiről, amint ezt Roger Marx álmolta. Eleinte csak holmi akadályok merültek fel, a hely, az idő kérdése, a bútorgyárosok ellenkezése s miközben ezeket az alapjukban véve jelentéktelen kérdéseket hosszú és felesleges aggályok között tárgyalták, mindenki tudta, érezte, hogy mindez csak ürügy s mindennek mélyén egyetlen ok rejtezik, amely a kiállítás gondolatának megvalósulását lehetetlenné teszi: a németektől való félelem. Amióta a német szorgalom és iparkodás lendületbe hozta a német iparművészetet, a franciák féltékenyen és idegesen tekintenek szomszédaikra, akik ma már nemcsak a gazdasági verseny, hanem a szellemi elsőség terén is erősen ostromolják a francia hegemoniát. Igaz, hogy a német meszterkedés nem érhet fel a régi francia iparművészet nivójáig, de félő, hogy a német iparművészet gyakorlati jellege, olcsósága és főleg a modern jelszó győzedelmeskednek a történelmi jellegű francia kultúrán és a bourgeois jelenkor végül is Németországnak juttatja azt a tiszteletet, amely a XIX. század közepéig elsősorban a franciáké volt.

A modern gondolkodású francia művészek és különösen az írók teljes bizalommal vannak azonban fajuk szellemének frissesége és örök energiája iránt és meg vannak győződve arról hogy ez a szellem éppen olyan chef d'oeuvre-öket fog alkotni egy új és modern

formanyelv alapján, mint amilyeneknek régi dicsőségét köszönheti. Érezték azonban, hogy ez a régi dicsőség állja útját az új szellem megszületésének s azért annak kikényszerítését tartották a legelső feladatnak. Az iparművészeti világkiállítás gondolata is ilyen kényszerítő eszköz volt. Azt gondolták, hogy ha a kiállítás terve bizonyossá válik s ha a kiállításról ki van zárva minden történelmi stílus és a francia iparművészek csupa modern alkotásokkal kell hogy megvívják a csatát, ez a fontos alkalom, a francia művészet becsülete és a gazdasági érdekek, kikényszerítik majd a modern francia stílust. A számítás papiroson igen érthető, a gyakorlatban azonban van egy igen nagy hibája. Nem a régi kultúra barátainak ellenkezése, nem is a tehetségek hiánya, hanem az a tudat, hogy ha ez a kikényszerített modernség megszületik — teljesen német jellegű lesz. A német iparművészet befolyása letagadhatatlan, a Pavillon Marsanban utoljára tartott nagy kiállítás interieurjei mind magukon viselték a német modernség jellegét s kétségtelen, hogy ha a francia ipar elfogadja azokat az elveket, amelyeken a modern iparművészet alapszik, feltétlenül hasonlóvá lesz ahhoz a művészethez, amely ezeket az elveket elsőnek karolta fel — s ez a német művészet. Igen valószínű tehát, hogy ha a kiállítás és vele kapcsolatban a modern francia termelés létrejön, bármilyen finom és előkelő legyen is, nem fogja lemoshatni magáról a német szellem befolyását. Ettől pedig a franciák mindennél jobban félnek.

Ezért hiúsult meg a kiállítás eszméje. Azt a pontot érintette, amelyre a francia közélet ma a legkényesebb. Hiszen az emberek Párisban egyebet sem csinálnak, mint figyelik, hogy mi történik odaát és minden hírré, minden mozzanatra megrezzennek, mintha kísértetet látnának. A németek említésével is vigyázni kell, az idegen egy vigyázatlan megjegyzéssel teljes antipátiát kelthet és úgy szerepelhet,

Szemelvény az Iparművészeti Iskola ezidei munkáiból. Grafikai osztály. Tanár: Helbing Ferenc.

École royale des Arts décoratifs. Classe de l'Art graphique. Prof.: F. Helbing.

mint a francia nemzet ellensége. A németekkel való találkozás pedig nem történhetik más képpen, mint a revanche formájában. Amíg a revanche sikere nem biztos, addig a találkozásról nem lehet szó. Ezért bukott meg a kiállítás eszméje is, és az iparművészeti mozgalom ma egészen más irányokban halad. Azok, akik a modernséghez ragaszkodnak, az iparművészeti nevelés megreformálásával akarják ösztökélni az újtó szellemet. De talán sokkal nagyobb azoknak a száma, akik szembefordulnak a modern gondolattal és a francia hazafiság kérdésének tekintik a történelmi stílusokhoz való ragaszkodást. Ezek perhorreszkálnak minden modern törekvést és felfogásuk nagyon élénk egyetértésben van az újjáébredező francia nacionalizmussal. A modern iparművészetet egészen német mesterkedésnek tekintik s minden lehető eszközzel meg akarják védeni az eredeti francia kultúrát. Elszántságukra nézve igen jellemző, hogy még vallási kérdést is kovácsoltak az iparművészet dolgából.

Modern francia iparművészet azért mégis van, de egészen más értelemben. Nem elvek, nem tudományos gondolkodás, nem gazdasági belátás, nem is művészeti meggyőződés teremtettk, hanem olyasvalaki, akinek akarata Franciaországban mindig feltétlen és döntő volt: az asszony. A női szépség kultusza Párisban XVI. Lajos kora óta nem volt olyan eleven és rajongó, mint ma. S a szépség iránti hódolat, amely elsősorban dekoratív lénynek te-

Szemelvény az Iparművészeti Iskola ezidei munkáiból. — Grafikai osztály.

kinti a nőt, hihetetlen mértékben leköti a tervező művészek fantáziáját. A női ruha és ékszer, minden, ami a nőt díszíti vagy környezi, minden, ami egy női arcnak vagy testnek kerete lehet, ezer és ezerféle ötletet dob felszínre, s a francia esprit ebben az irányban igazán kimeríthetetlen. Itt vannak igazán a helyükön, a színes parókától kezdve a drágaköves cipőig gondosan megterveznek, kiszámítanak minden vonalat, minden színt, foltot és egy korrektül felöltözött asszonyra reáparazolják minden művészi leleményességüket. S itt azután igazán újak és eredetiek, mert a divat nem áll meg. Egyre és egyre friss szenzációkat követel és a nagy cégek teljesen lekötnek minden művészi erőt, amely ezeknek a szenzációknak megalkotására képes. Semmi sem izgatja annyira a művészek fantáziáját, mint a női toalette, amely túlszárnyal a maga eredeti rendeltetésén és úgy mutat be egy femme de monde-ot, mint egy csodálatos műtárgyat. Sőt nemcsak a ruha és az ékszer felett uralkodik az asszonyi szépség, az interieuröket is úgy tervezik, hogy egy-egy asszony modern szépségének megfelelő keretet szolgáltatassanak. A fényűzés, amelyet eközben kifejtnek, szinte hihetetlen. S abban a lázas keresésben, amely-

lyel folyton új és új formát akarnak adni az asszonynak, talán megszületik az új iparművészet, amelyet a doktrinér törekvések nem tudtak létrehozni. Nem az első dolog volna, amelyet az asszonyainak köszönhet Franciaország.

École royale des Arts décoratifs. — Classe de l'Art graphique.

Szemelvény az Iparművészeti Iskola ezidei munkáiból. Graffikal osztály. Tanár: Helbing Ferenc.

École royale des Arts décoratifs. Classe de l'Art graphique. Prof.: F. Helbing.

IN MEMORIAM

LECHNER ÖDÖN †. (1846—1914.) A magyar művészetet fájdalmas és érzékeny veszteség érte: hajlott korban, de még mindig fiatalon és alkotásra készen meghalt Lechner Ödön. A monumentális részvét, amely az elhunyt mestert sírjába kísérte, élénk bizonyosságot tett arról, hogy a magyar művészet és társadalom teljes tudatában voltak annak az erőnek, amelyet számukra Lechner Ödön jelentett. Művészek és magyarok meghatva, gyászoló szívvel állották körül a koporsót, amelyben egy melegszívű, dús fantáziájú, nagyszabású művész teteme fektült, egy művészé, aki míg élt, szívének minden dobbanását, fantáziájának minden felvillanását, bő tehetségének minden morzsáját a művészetnek és a magyarságnak szentelte. Művészek és magyarok szomoruan

búcsúztaktóle, mert érezték, hogy hosszú idő fog elmulni, míg ismét akad egy művész, aki az övéhez hasonló tehetséggel s még inkább az övéhez hasonló idealizmussal fogja szolgálni a nemzeti művészet ügyét.

A művészettörténet és a rendszeres kritika feladata, hogy megállapítsa azt az előkelő helyet, amelyet Lechner Ödön és a nevéhez fűződő alkotások a magyar művészet fejlődésében elfoglalnak. Mi a gyász első óráiban csak a veszteség nagyságára és azokra a páratlan művészi erényekre akarunk rámutatni, amelyek világosan és dicsőségesen ragyogva környezik a halott mester emlékét. Mert már ezekben az órákban is figyelmeztetni kívánjuk a gyászolókat, hogy a tiszteletnek, amelyet Lechner Ödön egyénisége megkövetel és amelyet őszinte szívvel áldoz neki minden emelkedett gondolkodású ember, legnemesebb, legtisztább formája, ha az ideálok, amelyek a mester lelkét és szívét maguk felé vontatták, halála

után sem maradnak hívők és harcosok nélkül. Lechner Ödön élete és művészete a legragyogóbb példa, amelynek követésére magyar építőművész felelködhet, erényei a legbiztosabb nyomok, amelyek felé haladva, a magyar architektúra az ő életének gyönyörű álmát: a nagyszabású magyar építőművészetet elérheti.

Lechner Ödön földi pályáján ezt az álmot álmodta. De ez a csodálatos álom nem tette jámbor álmodozóvá, aki az ábrándok hiú mozdulatlanóságában tölti napjait. Építeni akart, de nem légvárakat, hanem valóságos palotákat s merész lendületű fantáziája mellett el volt látva a szükséges energiával. Ez az energia hajtotta, hogy megismerjen és megtanuljon mindent, amire a gerinces, bátor művésznek szüksége van. Ez vitte Párisba, ahol forráskunál, a legkisebb részletekben kívánta tanulmányozni a stílusok fejlődését. Az az idő, amelyet külföldön, különösen Párisban a Clement Parent-nal való barátságban töltött, a munka és szorgalom ideje volt s akkor